

КАФЕДРА ОПЕРНОЇ ПІДГОТОВКИ ТА МУЗИЧНОЇ РЕЖИСУРИ

Оперний клас

Освітній ступінь	бакалавр
Спеціальність	025 Музичне мистецтво
Освітньо-професійна програма	Оперний спів
Статус	<u>обов'язкова</u>
Семестровий контроль	<u>залік</u>

Курс	2-3
Семестр	3-6

ECTS	15	
Годин	390	9
Практичні години	272	2
Самостійна робота	118	5

Інформація про викладача

ПІБ	Бондарчук Віктор Олексійович, доктор мистецтвознавства, в.о. проф., проректор з навчальної роботи НМАУ ім. П. І. Чайковського.; Тітова Галина Ігорівна, старший викладач кафедри оперної підготовки та музичної режисури, заслужена артистка України; Касьянова Олена Василівна, професор кафедри оперної підготовки та музичної режисури, кандидат мистецтвознавства, заслужений діяч мистецтв України
Профіль викладача	
e-mail	

Анотація навчальної дисципліни

Мета: опанування специфікою створення вокально-сценічного образу у фрагменті оперної вистави в контексті синтезу засобів виразності співака-актора

Завдання:

- розуміння сутності вокально-сценічного образу, його завдань в оперній виставі;
- опанування комплексом засобів виразності співака-актора, вправ на розвиток вокально-пластичної майстерності;
- набуття навичок в роботі над образом у різних за жанром і стилем фрагментах оперних вистав;
- усвідомлення проблеми створення вокально-сценічного образу в опері, опанування прийомами їх подолання;
- оволодіння методикою роботи співака-актора над роллю у взаємодії з іншими виконавцями і постановочною групою.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- сутність вокально-сценічного образу, його завдання в оперній виставі;
- методику тренінгу для виховання вокальної і пластичної майстерності співака-актора;
- жанрово-стилістичні ознаки вокально-сценічного образу, методику їх застосування в роботі над роллю;
- комплекс засобів виразності в роботі над роллю, прийоми і методи подолання проблемних аспектів;

- методику роботи над образом у взаємодії з іншими виконавцями і постановочною групою;

вміти:

- визначати характерні ознаки вокально-сценічного образу в контексті його завдань в оперній виставі;
- застосовувати комплекс вправ для розвитку вокально-пластичної виразності;
- визначати жанрово-стилістичну специфіку образу відповідно до характерних ознак персонажа;
- виявляти проблемні місця в роботі над роллю, застосовувати відповідні методи і прийоми їх подолання;
- дотримуватися методики роботи над роллю у взаємодії з диригентом, іншими виконавцями і постановочною групою.

На основі засвоєних знань та вмінь студенти повинні **володіти професійними компетенціями:**

- специфікою вокального виконавства як видом творчої діяльності в музичному театрі;
- навичками співпраці з диригентом над вдосконаленням технічних та образно-психологічних прийомів роботи над партією-роллю;
- навичками читання з листа, вокальним репертуаром, відповідним виконавському профілю, методикою самостійної роботи над партією-роллю;
- вокальною технікою, синтезуючи її з технікою сценічної мови, танцем, акторською майстерністю, сценічним рухом, деталями театрального костюма, аксесуарами, елементами сценографічного оформлення твору;
- індивідуальними прийомами та засобами виразності задля створення цілісного вокально-сценічного образу в музично-театральному творі.

Перелік тем

- Тема 1. Вокально-сценічний образ в оперній виставі, його сутність, завдання
- Тема 2. Тренінг вокально-пластичної акторської виразності
- Тема 3. Жанрова специфіка образу в опері
- Тема 4. Стилістична специфіка образу в опері
- Тема 5. Підготовчий етап роботи над роллю
- Тема 6. Робота над роллю в контексті втілення уривку з оперної вистави
- Тема 7. Вокально-сценічний образ у контексті синтезу засобів виразності
- Тема 8. Аналіз обраного фрагменту твору
- Тема 9. Аналіз інформаційних джерел щодо умов побутування персонажа
- Тема 10. Визначення рольових завдань співака-актора
- Тема 11. Музично-вокальне вирішення ролі
- Тема 12. Вокально-пластичне вирішення мізансцен
- Тема 13. Проблеми створення вокально-сценічного образу, шляхи їх подолання
- Тема 14. Підготовка фрагменту твору до публічної апробації

Форми та технології навчання

- **вербальні:** пояснення, коментарі, обговорення, зауваження, консультації, прослуховування аудіо записів;
- **наочні:** практичний показ, ілюстрації, перегляд відеоматеріалів;
- **практичні:** виконання вправ, акторський тренінг, виконання вокальних партій;
- **інтерактивні:** ігрове моделювання виробничих ситуацій;
- **мистецтвознавчі:** жанровий, стилістичний, інтерпретаційний, історико-стильової реконструкції;
- **аналітичні:** робота з літературою, аудіо– відеоматеріалами;
- **проблемні:** визначення та вирішення проблемної ситуації

Навчальні ресурси

Нотний матеріал відповідного репертуару дисципліни «Оперний клас», музикознавча та методична література за фахом представлені у вільному доступі в бібліотеці та читальній залі Академії. Інструментарій у репетиційних приміщеннях, навчальних аудиторіях Академії надається для проведення занять, репетицій та виступів відповідно до розкладу. За умови дистанційного навчання через протиепідеміологічні заходи, всі необхідні для вивчення навчальної дисципліни основні та додаткові матеріали завантажуються на [GOOGL DISK ifm1.2nmau@gmail.com](mailto:ifm1.2nmau@gmail.com).

Програми модульних контрольних робіт у формі концертного виступу студентів у формі посилання на YOUTUBE надсилаються на офіційні електронні адреси кафедри.

Методи контролю

вербальні: експрес-опитування, співбесіда, колоквиум;

практичні: перевірка вправ, акторського тренінгу, вокальних партій, практичного показу, уривків, фрагментів з оперних творів.

Залікові вимоги:

Питання до колоквиуму

4 семестр

1. Визначить сутність вокально-сценічного образу, його завдання в оперній виставі. Наведіть приклади.
2. Охарактеризуйте комплекс вправ на розвиток артикуляційного апарату.
3. Охарактеризуйте комплекс вправ на розвиток пластичної виразності.
4. Охарактеризуйте комплекс вправ на розвиток вокально-рухової координації.
5. Надайте характеристику жанрової специфіки образу в опері (за вибором викладача). Наведіть приклади з опер.
6. Надайте характеристику стильової специфіки образу в опері в контексті історичних епох (за вибором викладача). Наведіть приклади з опер.
7. Надайте характеристику стильової специфіки образу в опері в контексті етнічної своєрідності країни (за вибором викладача). Наведіть приклади з опер.
8. Надайте характеристику стильової специфіки образу в опері в контексті соціальних ознак різних верств населення (за вибором викладача). Наведіть приклади з опер.
9. Надайте характеристику підготовчого етапу роботи над роллю в уривку з оперного твору.
10. Надайте характеристику роботи над роллю в контексті втілення уривку з оперного твору.
11. Надайте характеристику індивідуальних засобів виразності при створенні Вами вокально-сценічного образу в уривку з оперного твору.

6 семестр

1. Надайте характеристику аналізу Вашої вокальної партії в контексті музичної драматургії обраного фрагменту оперного твору.
2. Надайте характеристику аналізу інформаційних джерел щодо умов побутування обраного Вами персонажа.
3. Надайте характеристику послідовності Ваших дій у визначенні рольових завдань з підготовки обраної вокальної партії.
4. Надайте характеристику музично-вокального вирішення обраної Вами партії.
5. Надайте характеристику вокально-пластичного вирішення обраної Вами партії.
6. Надайте характеристику типових музично-вокальних проблем у створенні образу, Визначить шляхи їх подолання.
7. Надайте характеристику типових музично-пластичних проблем у створенні образу, Визначить шляхи їх подолання.
8. Надайте характеристику типових вокально-пластичних проблем у створенні образу, Визначить шляхи їх подолання.
9. Надайте характеристику власним індивідуальним прийомам поглиблення музично-психологічної виразності образу.
10. Надайте характеристику створеного Вами образу персонажа в обраному фрагменті оперного твору.

Які рольові завдання зі створення вокально-сценічного образу Вам вдалося виконати, а які ні? Чому?

Питання до експрес-опитування

4 семестр

1. Назвіть складові вокально-сценічного образу.
2. Які вправи на розвиток артикуляційного апарату притаманні Вашій індивідуальності?
3. Які вправи на розвиток пластичної виразності притаманні Вашій індивідуальності?
4. Які вправи на розвиток вокально-рухової координації притаманні Вашій індивідуальності?
5. Визначить жанрову диференціацію образу в опері.
6. Визначить стилістичну диференціацію образу в опері в контексті історичних епох.

7. Визначить стилістичну диференціацію образу в опері в контексті національних ознак.
8. Визначить стилістичну диференціацію образу в опері в контексті соціальних ознак різних верств населення.
9. Перелічіть основні стадії підготовчого етапу роботи над роллю в уривку з оперного твору.
10. Перелічіть основні стадії роботи над роллю в контексті втілення уривку з оперного твору.
11. Назвіть основні засоби виразності, задіяні Вами при створенні вокально-сценічного образу в уривку з оперного твору.

6 семестр

1. Назвіть основні стадії аналізу музичної драматургії обраного фрагменту твору.
2. Які завдання особисто для Вас вирішує аналіз інформаційних джерел щодо умов побутування обраного персонажа?
3. Назвіть послідовність окреслення рольових завдань з підготовки обраної Вами вокальної партії.
4. Назвіть послідовність музично-вокального вирішення обраної Вами партії-ролі.
5. Назвіть основні компоненти вокально-пластичного вирішення обраної Вами партії-ролі.
6. Назвіть типові музично-вокальні помилки у створенні образу, шляхи їх виправлення.
7. Назвіть типові музично-пластичні помилки у створенні образу, шляхи їх виправлення.
8. Назвіть типові вокально-пластичні помилки у створенні образу, шляхи їх виправлення.
9. Назвіть власні індивідуальні прийоми поглиблення музично-психологічної виразності образу.
10. Назвіть основні засоби виразності, задіяні Вами при створенні образу персонажа в обраному фрагменті оперного твору.

Назвіть організаційні заходи з підготовки публічної апробації фрагменту оперної вистави.

Програми заліків. Вимоги до них. Критерії оцінювання знань студентів

Програма

4 семестр

Модуль 1. Створення вокально-сценічного образу в уривку з оперної вистави.

Теоретична частина: колоквіум (див. п.10.3).

Практична частина: здача уривку з оперної вистави.

6 семестр

Модуль 2. Створення вокально-сценічного образу в контексті картини, акту оперної вистави.

Теоретична частина: колоквіум (див. п.10.3).

Практична частина: здача фрагменту (картини, акту) з оперної вистави.

Вимоги

Для здачі теоретичної і практичної частин заліку студент повинен:

знати:

- сутність вокально-сценічного образу, його завдання в оперній виставі;
- методику тренінгу для виховання вокальної і пластичної майстерності співака-актора;
- жанрово-стилістичні ознаки вокально-сценічного образу, методику їх застосування в роботі над роллю;
- комплекс засобів виразності в роботі над роллю, прийоми і методи подолання проблемних аспектів;
- методику роботи над образом у взаємодії з іншими виконавцями і постановочною групою;

вміти:

- визначати характерні ознаки вокально-сценічного образу в контексті його завдань в оперній виставі;
- застосовувати комплекс вправ для розвитку вокально-пластичної виразності;
- визначати жанрово-стилістичну специфіку образу відповідно до характерних ознак персонажа;
- виявляти проблемні місця в роботі над роллю, застосовувати відповідні методи і прийоми їх подолання;
- дотримуватися методики роботи над роллю у взаємодії з диригентом, іншими виконавцями і постановочною групою.

На основі засвоєних знань та вмінь студенти повинні **володіти професійними компетенціями:**

- специфікою вокального виконавства як видом творчої діяльності в музичному театрі;
- навичками співпраці з диригентом над вдосконаленням технічних та образно-психологічних прийомів роботи над партією-роллю;
- навичками читання з листа, вокальним репертуаром, відповідним виконавському профілю, методикою самостійної роботи над партією-роллю;

- вокальною технікою, синтезуючи її з технікою сценічної мови, танцем, акторською майстерністю, сценічним рухом, деталями театрального костюма, аксесуарами, елементами сценографічного оформлення твору;
- індивідуальними прийомами та засобами виразності задля створення цілісного вокально-сценічного образу в музично-театральному творі.

Система оцінювання

Критерії оцінювання знань студентів

90–100–А– відмінно

вичерпна і розгорнута відповідь на питання колоквиуму з аналізом сучасних літературних джерел, посиланням на інноваційні технології, досвід провідних вітчизняних і зарубіжних митців. Демонстрація високого рівня виконання практичних завдань, особистий творчий внесок у створення вокально-сценічного образу фрагменту оперного твору

82–89–В– добре

ґрунтовна відповідь на питання колоквиуму з аналізом літературних джерел, творчого доробку провідних митців. Демонстрація якісного рівня виконання практичних завдань, навичок створення вокально-сценічного образу фрагменту оперного твору

74–81–С– добре

повна відповідь на питання колоквиуму з посиланням на літературні джерела, творчий доробок провідних митців. Демонстрація достатнього рівня виконання практичних завдань, навичок створення вокально-сценічного образу фрагменту оперного твору

64–73–D– задовільно

відповідь на питання колоквиуму в необхідному обсязі без посилань на літературні джерела, творчий доробок митців, окремі неточності, їх виправлення за допомогою викладача. Демонстрація посереднього рівня виконання практичних завдань, навичок створення вокально-сценічного образу фрагменту оперного твору

60–63–E– задовільно

відповідь на питання колоквиуму в мінімально допустимому обсязі, значні неточності, їх виправлення за допомогою викладача. Демонстрація граничного рівня виконання практичних завдань, навичок створення вокально-сценічного образу фрагменту оперного твору

35–59–FX– незадовільно

(з можливістю повторного складання)

відповідь на питання колоквиуму в недостатньому обсязі, грубі помилки, неспроможність їх виправлення за допомогою викладача. Демонстрація низького рівня виконання практичних завдань, недостатня сформованість навичок створення вокально-сценічного образу фрагменту оперного твору

0–34–F– незадовільно

(з обов'язковим повторним вивченням дисципліни)

відповідь на питання колоквиуму на рівні елементарного розпізнання, неможливість відтворення навчального матеріалу на репродуктивному рівні. Неспроможність виконання практичних завдань, відсутність навичок створення вокально-сценічного образу фрагменту оперного твору

Інклюзивне навчання

Навчальна дисципліна може викладатися для більшості студентів з особливими освітніми потребами.

Неформальна освіта

Передбачається у межах вивчення навчальної дисципліни участь студентів у міжнародних та вітчизняних конференціях, конкурсах творчих робіт, круглих столах, відвідування культурно-мистецьких заходів, театрів, мистецьких експозицій та виставок, музичних фестивалів, конкурсів, концертів тощо.

Рекомендована література

Базова

1. Антонюк В.Г. Вокальна педагогіка (сольний спів): підручник. 2-е вид. /В.Г. Антонюк. – К.:LAT&K, 2012. – 192 с.
2. Антонюк В.Г. Постановка голосу: навчальний посібник/ Антонюк В.Г. – К.: Українська ідея, 2000.
3. Антонюк В.Г. Українська вокальна школа: моногр. 2-е вид./ В.Г. Антонюк. – К.: Українська ідея, 2001.
4. Востряков А.А. Образ героя в драматургії оперного спектакля: «Аида», «Кармен», «Лозенгрин»: Учеб. пособие/ А.А. Востряков. – К.: Автограф, 2007. – 186 с.
5. Гладишева А.О. Сценічна мова: дикційна та орфоепічна нормативність: навч. посібник/ А.О. Гладишева. – К.: КДіТМ, 1996.
6. Гнидь Б.П. Історія вокального мистецтва: підручник / Б.П. Гнидь. – К.: НМАУ ім. П.І. Чайковського, 1997. – 320 с.
7. Гордійчук М. Музика і час: розвідки і статті/ М. Гордійчук. – К.: Муз. Україна, 1984. – 326 с.: іл.
8. Гребенюк Н.Є. Вокально-виконавська творчість: психолого-педагогічний та мистецтвознавчий аспекти: моногр./ Н.Є. Гребенюк. – К.: НМАУ ім. П.І. Чайковського, 1999. – 269 с.
9. Євтушенко Д., Михайлов-Сидоров М. Питання вокальної педагогіки: історія, теорія, практика/ Д. Євтушенко, М.Михайлов-Сидоров. – К.: Мистецтво, 1963. – 340 с.
10. Згурський А. Танець як засіб виховання пластичної майстерності/ А. Згурський. – К.: КДУТКіТ ім. І. Карпенка-Карого. – 168с.
11. Знаменська О.В. Культура мови у співі / О.В. Знаменська. – К.: Держвидав, 1959.
12. Ліхтман З. Вибрані романи українських радянських композиторів (Спроба виконавського аналізу/ З. Ліхтман. – К.: Муз. Україна, 1970. – 48 с.
13. Москаленко В.Г. Лекції з музичної інтерпретації: підручник. посіб/ В.Г. Москаленко. – К., 2012. – 272 с.: ил.
14. Рожок В.І. Музика і сучасність: монографічні дослідження, науково-популярні, критичні та публіцистичні твори/ В.І. Рожок. – К.: Пошуково-видавниче агентство «Книга пам'яті України», 2003. – 220 с.
15. Рожок В. Історія українського диригентського виконавства: творчість Стефана Турчака: навч. посібник/ В. Рожок. – К.: НМАУ ім. П.І. Чайковського, 2013. – 328 с.
16. Скоробагатько Н. Нотатки оперного концертмейстера/ Н. Скоробагатько. – К.: Муз. Україна, 1973. – 332 с.
17. Станішевський Ю. Національний академічний театр опери та балету України імені Тараса Шевченка: історія і сучасність/Ю. Станішевський. – К.: Муз. Україна, 2002. – 736 с.: іл.
18. Станішевський Ю. Національна опера України 2001-2011/Ю. Станішевський. – К.: Муз. Україна, 2012. – 304 с.

Допоміжна

19. Вороний О. Звичаї українського народу/ О. Вороний. – К.; Либідь, 1994. – 156 с.
20. Макаров А. Н. Киевская старина в лицах. XIX век/ А.Н.Макаров. – К.: Довіра, 2005. – 878 с.
21. Макаров А. Н. Малая энциклопедия киевской старины / А.Н. Макаров. – К.: Довіра, 2005. – 558 с.: ил.
22. Українська минувшина: ілюстрований етнографічний довідник. 2-е вид./ А.І. Пономарів, Л.Ф. Артюх, Т.В. Косміна та ін. – К.: Либідь, 1994. - 256 с.: іл.

12. Інформаційні ресурси

1. Фрагменти оперних вистав у виконанні видатних майстрів музичних театрів України та світу.
2. Репертуар Оперної студії Національної музичної академії України імені П.І. Чайковського.